

BISERICA TOMISULUI ÎN VREMEA MITROPOLITULUI VALENTINIAN

EMILIAN POPESCU

Rezumat: Succesiunea la mitropolia Tomisului, după moartea lui Paternus, primul ierarh cunoscut de acest rang și până la sfârșitul secolului VI, dată până la care se presupune că a putut dura această formă de organizare ecleziastică în Scythia Minor ne este puțin cunoscută datorită rarității surselor. De circa un deceniu, Florea Duță, într-o teză de doctorat susținută la Strasbourg, consideră că la rangul de mitropolit al provinciei este înscris numele lui Ioan care și-ar fi început activitatea pastorală spre 530. Până la 18 martie 550, când apare numele lui *Valentinianus episcopus de Tomis provinciae Scythiae* nu mai cunoaștem vreun altul. El este cunoscut prin papa Vigilius de la Roma (537-555) într-o scrisoare de răspuns adresată lui Valentinian (Mansi, IX, 359-361; Pl. 69, 51-54). Ulterior, același ierarh tomitan este menționat la Sinodul V ecumenic de la Constantinopol (553), la sesiunile din 5 și din 26 mai (Mansi, IX, 181-182; Pl. 69, 34-35). Deși rangul lui Valentinian nu este precizat, formulele folosite pentru a-l desemna precum și descoperirile arheologice și epigrafice făcute în Dobrogea, ne permit să afirmăm cu certitudine că el a fost mitropolit spre mijlocul secolului VI.

Se implică în disputele teologice ale *Celor Trei Capitoale* și în acest sens îi reproșează într-o scrisoare papei Vigilius că a publicat *Judicatum* și că s-a îndepărtat de ortodoxia celor patru sinoade ecumenice, mai ales de cel de la Chalcedon, acceptând să condamne, împreună cu împăratul Justinian, persoane nevinovate, care și-au mărturisit ortodoxia la acest sinod, precum Ibas de la Edessa și Theodoret din Cyr și alții, care au avut un rol major în definirea credinței, precum papa Leon cel Mare.

Valentinian nu a fost singurul ierarh care a luat poziție împotriva papei; au mai fost și alte personalități din imperiu, precum Aurelian din Arles, vicar apostolic în Galia.

Scrisoarea de răspuns a papei Vigilius, pe lângă disculpările prezentate lui Valentinian, conține datele cu privire la organizarea ecleziastică a Scythiei Mici. Aflăm că Tomisul avea la Constantinopol o ambasadă (apocrisariat) care-i reprezenta interesele pe lângă împărat și patriarh. Prin intermediul acestei reprezentanțe diplomatice se realizează schimbul de scrisori între papa Vigilius și Valentinian. Nu se știe din câte persoane era formată, dar referirea se face la plural (*cum his qui pro actibus tuae fraternitatis Ecclesiae in Constantinopoli observant*), deci trebuie să fi fost cel puțin două persoane. Această ambasadă trebuie să fi fost înființată odată cu ridicarea Tomisului la rangul de arhiepiscopie autocefală, respectiv spre sfârșitul secolului IV sau începutul secolului următor.